

ненормативна заміна тире на кому між підметом і присудком. Загалом автори журналістських матеріалів правильно ставлять розділовий знак між головними членами речення в 59,7 % випадків. Факультативний розділовий знак фіксуємо в 29,8 % прикладів. Порушення пунктуаційної норми вживання тире між підметом і присудком засвідчують 10,5 % проаналізованих нами речень.

Література:

1. Терлак З. Пунктуаційний словник-довідник. Вид. 2-ге. Львів : Видавництво «Апріорі», 2021. 400 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-24>

ПУБЛІЦИСТИКА ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНОГО САМОУСВІДОМЛЕННЯ

Гарачковський О. І.

*викладач кафедри медіапродюсування та видавничої справи
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

В умовах уніфікаційних процесів, які супроводжують глобалізацію, значення світоглядної публіцистики істотно зростає. У критичні моменти, що мають вирішальний вплив на існування як окремої особистості, так і нації в цілому, саме вона здатна відігравати ключову роль, підтримуючи суспільство у збереженні його основоположних світоглядних орієнтирів. Публіцистика допомагає людям знайти свою ідентичність у складних перехідних умовах соціальних трансформацій і сприяє визначенню найважливіших цінностей [6]. Розуміння цих процесів проливає світло на суттєві аспекти національного розвитку, розкриває роль медіа в цих процесах, а також дозволяє простежити ключові концептуальні дискусії, визначивши, які націєтворчі проекти переважають в умовах сучасного історичного контексту. Публіцистика має здатність не лише розвивати, але й трансформувати важливі суспільні ідеї, а також окреслювати національні перспективи.

У «Короткому тлумачному словнику журналістських термінів» Г. І. Вартанова таке пояснення: «Публіцистика – рід літературної творчої діяльності, що оперативно досліджує, узагальнює й трактує з авторських позицій актуальні проблеми дійсності з метою збудження

громадської думки, оперуючи при цьому засобами логічного мислення та емоційного впливу» [5].

Сучасне журналістикознавство розробило типологію публіцистичних жанрів, виокремивши особливості публіцистичного методу, функцій, предмету та стилю, що також включає способи впливу на аудиторію. Вужче трактування публіцистики охоплює оперативну публіцистику, що представлена в газетах, на телебаченні, в журналах і часто межує з аналітикою (в англomовному контексті публіцистику часто перекладають як аналітичну журналістику або колумністику). Серед різновидів публіцистики розрізняють тематичні напрямки, зокрема культурологічну (мистецтвознавчу, літературознавчу, театральну, музичну, кінопубліцистику), політичну (зокрема партійну та ідеологічну), економічну, розслідувальну, медичну та спортивну публіцистику.

Оскільки публіцистика є динамічним явищем, вона постійно розвивається і змінюється, адаптуючись до нових життєвих реалій та моральних орієнтирів сучасного суспільства. Важливою складовою цього процесу є особистість публіциста, його чи її майстерність у висвітленні подій.

Основним змістом публіцистичних текстів є не лише факти або події, а й їх інтерпретація та осмислення. Саме тому публіцистичний стиль демонструє широкий спектр функцій мови: інформаційну, естетичну, експресивну, пізнавальну та просвітницьку. У художньо-публіцистичному підстилі ці функції поєднуються з елементами художнього та публіцистичного стилів, надаючи текстам особливої виразності.

Кожен стиль передбачає наявність специфічного образу автора. У публіцистичному стилі це образ інформованої людини, у художньому – людини з багатим внутрішнім світом, а в художньо-публіцистичному – це поєднання інформованості та духовного багатства автора, який прагне не просто висловити свою думку, а переконати читача у справедливості своїх поглядів щодо суспільно важливих подій та явищ.

Журналіст безпосередньо й відкрито звертається до читача, передаючи свої думки, почуття та оцінки подій, прагнучи переконати його у правдивості своєї позиції. Ця відвертість, характерна для публіцистичного стилю, знаходить своє відображення і в художньо-публіцистичному підстилі, проте має дещо іншу форму прояву. Відмінність авторської позиції у різних стилях визначає характер оцінки подій у цих текстах. У художньому стилі переважає суб'єктивна оцінка автора, у публіцистичному – об'єктивна, соціально обумовлена, тоді як у художньо-публіцистичному стилі ці дві складові поєднуються, створюючи унікальну комбінацію авторської інтерпретації й соціального контексту.

Публіцистика має справу з темами, що мають велике суспільне значення і пов'язані з нагальними політичними, соціальними та філософськими проблемами. Художньо-публіцистичний підстиль використовується у випадках, коли ці питання глибоко хвилюють самого автора, дозволяючи йому передати своє емоційне ставлення до подій. Основна мета журналіста, який працює в цьому стилі, полягає у тому, щоб здійснити емоційно-образний вплив на читача, що вимагає від автора виняткової майстерності у використанні мовних засобів.

Художньо-публіцистичний стиль поєднує в собі високий громадянський пафос, який характерний для публіцистики, з індивідуально-особистісним підходом до подій, притаманним художньому стилю. Основу цього стилю формують мовні засоби вираження оцінки, такі як емоційно-оцінна лексика, фразеологія, а також засоби творення емоційно-образної структури тексту – тропи, риторичні фігури. Всі ці засоби разом підвищують комунікативну спрямованість тексту та допомагають створити індивідуальний авторський стиль журналіста, який працює в художньо-публіцистичному жанрі.

Аналізуючи націєтворчу роль сучасної світоглядної публіцистики, ми можемо простежити її витоки в літературно-художніх виданнях 1980–1990-х років. Саме тоді українські газети та журнали стали платформою для активного обговорення майбутнього України, її самовизначення та перспектив державного розвитку. Ці видання стали одними з перших, хто започаткував дискурс про незалежність і самостійність України. У той час почалися процеси створення Народного руху, заснування товариства «Меморіал», а також осмислення «білих плям» в історії, до чого активно долучалися відомі публіцисти, такі як В'ячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко, Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Павло Мовчан, Анатолій Погрібний, Олександр Глушко та інші.

Процеси державотворення в Україні відбуваються за відсутності домінуючої української культури, яка виконувала б комунікативну функцію об'єднання. Навпаки, в країні переважає культура розподілу та дистанціювання. Тому процес накопичення символічної влади відбувається через створення домінуючого дискурсу, який виконує ідеологічну роль структуруючого медіума. Станом на сьогодні поле ідеологічного виробництва ще не сформоване, а процес підготовки професійних творців схем осмислення і відображення соціального світу триває. Ці професіонали – політики, журналісти, чиновники – мають запропонувати суспільству форс-ідею, яка слугуватиме опорою державотворення.

Соціальний простір, що включає ментальні структури і форми мислення, вимагає подальшої розробки, особливо в контексті державотворчих процесів, які реалізуються через засоби масової інформації (ЗМІ). Важливо, щоб публіцисти розпочали діалог на тему

національних проблем, які довгий час ігнорувалися суспільством, і сприяли формуванню суспільних орієнтирів. Публіцистика допомагає аналізувати минуле з його національними суперечностями, розвиває дискурс національної еліти, і рефлексує над етнічними цінностями в контексті розвитку українського суспільства, спираючись на концепції державності та глобалізаційні чинники. Вона відіграє значну роль у самоусвідомленні нації, особливо в умовах державного становлення на тлі нерозв'язаних суспільних проблем.

В сучасних реаліях масових комунікацій публіцисти ведуть суспільний діалог щодо ролі, завдань і шляхів формування національної свідомості, закладаючи в масовій свідомості ключові національні поняття. Вони відстежують громадську думку, викликають резонанс з приводу порушених світоглядних питань, і відображають кризу ідентичності, яку переживає суспільство. У такій ситуації засоби масової комунікації виявляють слабку присутність позитивного образу України.

Головним завданням світоглядного дискурсу публіцистів є формування філософії української держави. Концепт «Україна» стає основним кодом сучасної публіцистики, що підкреслює її важливість у процесах державотворення і окреслює її роль на тлі сучасних суспільно-культурних тенденцій, зокрема в умовах кризи національної ідентифікації.

Публіцистика здатна відтворювати різні рівні людського самоусвідомлення, висвітлювати глибинні аспекти людської психіки і звертати увагу на стан національної душі. Вона звертає увагу на те, що духовність нації як важливий культурологічний елемент має велике значення у формуванні її ідентичності.

Сьогодні перед публіцистикою стоїть актуальне завдання – прищепити українцям гордість за свою історію, ознайомити їх з видатними постатями вітчизняної науки і культури, пояснити їм і світу роль України в контексті світової історії, культури й науки. Це надзвичайно важливе завдання, яке вимагає розв'язання, оскільки без нього неможливо говорити про самоусвідомлення українців як нації, а отже, й про її самоорганізацію у громадянське суспільство XXI століття.

Українська публіцистика має потенціал і повинна зробити все можливе, щоб національна ідея стала одним із ключових державотворчих чинників, інструментом консолідації української нації, її відродження і побудови цивілізованого суспільства.

Таким чином, публіцистика в Україні стає важливим елементом не лише в процесах формування національної свідомості, але й у створенні ідеологічних рамок, які сприяють державотворенню. Її роль є багатогранною: від аналізу національних реалій до формування візії майбутнього, від усвідомлення минулого до захисту національних інтересів у сучасному інформаційному просторі. Тільки через активне

залучення публіцистики до державотворчих процесів можна забезпечити стійкість української нації перед викликами глобалізації та внутрішньої дестабілізації, створивши надійні основи для подальшого розвитку країни.

Література:

1. Бадзьо Ю. Національна ідея і національне питання. К. : Смолоскип, 2000. 52 с.
2. Біляцький С., Ярова Н. Що вважати національною ідеєю? *Соціальна психологія*. К., 2004. № 4. С. 179–181.
3. Брюховецький В. Національна ідея – це коли нації затишно на своїй землі, коли її поважають у світі. *Україна молода*. 2005. № 203. С. 5.
4. Вартанов Г. І. Засоби масової інформації. *Короткий словник термінів і понять*. К. : Грамота, 2005. 64 с.
5. Василик Любов Сучасна світоглядна публіцистика літературно-художніх видань в контексті історії української журналістики: концептосфера національної ідентичності : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2010. 36 с.
6. Гандзій О. А. Національна ідея як стрижень публіцистики Романа Іваничука. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету* : у 3 т. Вип. 6. Т. 2. Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2007. С. 43–44.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-25>

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ БОРОТЬБИ І ПРОТИДІЇ ФЕЙКАМ ТА НЕПРАВДИВІЙ ІНФОРМАЦІЇ РОСІЙСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ, ЄВРОПІ ТА СВІТІ

Звіздівський А. Ю.

студент кафедри журналістики та міжнародних відносин

науковий керівник: Гарачковська О. О.

доктор філологічних наук,

професор кафедри журналістики та міжнародних відносин

Київського національного університету культури і мистецтв

м. Київ, Україна

У сучасному світі фейки та дезінформація набули значного поширення і стали одним із інструментів інформаційної війни, зокрема